

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

Maandoverzicht no. 3 - 1966

(Tijdvak 1-3-1966 t/m 31-3-1966)

I N H O U D

Blz.

I.	<u>Communisme Internationaal</u>	
	Aan de vooravond van het CPSU Congres	1
	Het schrijversproces te Moskou	3
	Herwaardering van Stalin	7
	Een interpretatie	9
II.	<u>Activiteiten van de Communistische Partij Nederland</u>	
	De CPN tussen Moskou en Peking	12
	De verkiezingen	14
	De pro-Chinese oppositie en de verkiezingen	19
	Theun de Vries, het schrijversproces en de partij- politiek	20
III.	<u>Activiteiten van de communistische hulporganisaties</u>	
	ANJV-delegatie naar Roemenië	22
	Juristen protesteren bij president Soekarno	23
	De studenten en de culturele uitwisseling met de Sowjet-Unie	24
IV.	<u>Andere groeperingen</u>	
	De verkiezingsresultaten van de PSP	27
	Westeupees studentencomité voor vrede in Vietnam	29
	Het jongerencomité Vietnam	31
	Het "Comité 19 maart 1966"	32
	<u>Overzicht buitenlandse reizen</u>	34
	<u>Stakingsoverzicht maart 1966</u>	36
	<u>Agenda</u>	38
	<u>Bijgevoegd: Overzicht verkiezingsuitslagen 23 maart 1966</u>	

HOOFDSTUK I

COMMUNISME INTERNATIONAAL

Aan de vooravond van het CPSU Congres

In de maanden vóór het XXIIIe Congres van de CPSU is in het communistische kamp het debat verlevendigd rond de problemen die - zou men kunnen zeggen - in het algemeen de menselijke existentie in de socialistische situatie raken. Problemen van democratie en vrijheid - de scheppende vrijheid vooral van de intellectuelen en de kunstenaars - problemen van moraal en legaliteit, problemen van "socialistisch humanisme" zijn in het brandpunt van de belangstelling komen te staan.

Nog geen vijf jaar zijn er verlopen sinds Chroestsjow het XXIIe CPSU Congres zijn ambitieus partijprogram aanbood met de voorspelling, dat in twintig jaar de fundamenteen gelegd zouden zijn voor de communistische maatschappij ("Dan wordt de droom van het communisme werkelijkheid, kameraden. Niet onze kinderen, maar wijzelf, de Sowjetmensen van onze generatie zullen onder het communisme leven!") en dat met en door de ontwikkeling van de economische en sociale verhoudingen de ideale, communistische "nieuwe mens" zou ontstaan die in deze maatschappij als in een paradijs zou leven.

In die vijf jaar is men wel tot de nuchtere werkelijkheid teruggekeerd. Over het XXIIe Congres wordt niet langer gesproken als over "het congres van de bouwers van het communisme", zoals er ook niet meer gerept wordt van de periode van twintig jaar waarin de materiële basis van de communistische maatschappij in de Sowjet-Unie gelegd zou worden. (In een recentelijk herziene uitgave van het officiële "handboek van de CPSU" bijvoorbeeld, zijn alle passages met betrekking tot de plancijfers voor deze periode en met betrekking tot de aanduiding van die periode zelf geëlimineerd.) Bovendien is er echter twijfel gerezen aan de communistische "nieuwe mens" en dit niet alleen vanwege de weerspanning van de jongere generatie, waarin niet die karaktertrekken tot ontwikkeling blijken te komen die waren voorspeld, maar in het algemeen vanwege een groeiend besef, dat het menszijn niet volledig bepaald wordt door de materiële levensomstandigheden en nog minder door de loutere "productieverhoudingen".

In de discussies over de filosofie van de "jonge Marx", zich toespitsend op de kernbegrippen "vrijheid", "humanisme" en "vervrees-

ding", is door verschillende marxistische denkers (voornamelijk echter nog buiten de Sowjet-Unie zelf) in verband daarmee reeds de gedachte uitgesproken, dat ook in een socialistische maatschappij - onder socialistische productieverhoudingen - de mens in zijn arbeid en in zijn staatslidmaatschap "van zichzelf vervreemd" kan (of zal) blijven, zodat de tegenstelling tussen de individu en de maatschappij nooit volledig zal kunnen worden opgelost.

De bepaling van de inhoud van een socialistisch "humanisme"*) - een uitdrukking die voor de communisten nog tot voor enkele jaren taboe was en door de Maoïsten nog steeds wordt afgewezen - lijkt dan ook een steeds dringender zaak te worden, zoals vooral door Poolse en Franse marxisten benadrukt wordt. Met de aanvaarding van de mogelijk intrinsieke maar in elk geval feitelijke onvolkomenheid van elke maatschappijvorm - ook de socialistische - lijkt bovendien de noodzaak van een permanente, vrije kritiek te zijn gegeven, een idee die onder anderen door de Joegoslavische filosofen van de Praxis-groep wordt verdedigd. En tenslotte is ook nog steeds de vraag onbeantwoord gebleven die Togliatti in 1956, na Chroestsjows geheime destalinisatierede gesteld heeft (en waarnaar hij in zijn memorandum van 1964 nog heeft verwezen), n.l. of het stalinisme uiteindelijk misschien niet zijn wortels had in het Sowjet-systeem zelf, zodat kwesties van democratie, vrijheid, socialistische moraal en socialistische legaliteit ook in dit verband een nader onderzoek behoeven.

Al deze problemen hangen met elkaar samen. Ze eisen in de communistische beweging steeds nadrukkelijker de aandacht naast de sociaal-economische en politieke problemen. Dat degenen die zich ermee bezighouden, in de praktijk slechts over een zeer smalle vrijheidsmarge beschikken en voortdurend aan partijkritiek blootstaan, schijnt de discussie eerder te stimuleren dan te remmen. Juist uit de beperking van de vrijheid van denken en spreken blijkt deze marxisten immers het tekort van het socialisme zoals dat in zijn huidige vormen is geïnstitutionaliseerd.

In de maanden vóór het XXIIIe CPSU Congres bereikte de strijd tussen de progressieve en de conservatieve geesten in het communistische kamp nieuwe hoogtepunten vanwege de repressieve maatregelen die door

---

*) n.l. een "humanisme" van de persoon, in tegenstelling tot het "klasse-humanisme" uit de tijd van de dictatuur van het proletariaat (volgens o.a. de Franse marxist Louis Althusser).

verschillende blokpartijen tegen groepen intellectuelen en kunstenaars genomen werden (men denke aan de partijcampagnes in Tsjechoslowakije en Oost-Duitsland tegen het "kapitalistische, kleinburgerlijke en anarchistische bederf" in de kunst), vanwege het proces tegen de Russische schrijvers en en vanwege bepaalde ontwikkelingen in verband met de waardering van Stalin.

Vrij algemeen werd aan de vooravond van het congres verwacht, dat de conservatieve tendens weer duidelijker door de hoogste leiders zou worden begunstigd. Er werd al bij voorbaat geprotesteerd, zowel binnen als buiten het blok.

De tekenen waren dan ook inderdaad alarmerend.

Het schrijversproces te Moskou

Op 10 februari begon te Moskou het proces tegen de schrijvers een weinig bekende auteur en criticus, die in het buitenland politieke satiren had gepubliceerd onder het pseudoniem en een eveneens weinig bekende dichter en vertaler die in het buitenland "bizarre fantasieën" had doen uitgeven onder de naam

Zij werden ervan beschuldigd in hun werken de Sowjetstaat en het sociale systeem van de Sowjet-Unie te hebben belasterd en daardoor steun te hebben verleend aan de ideologische strijd van de kapitalistische reactie tegen hun vaderland. De aanklacht was gebaseerd op artikel 70 van het Wetboek van Strafrecht, waarin

agitatie en propaganda, gericht op de ondermijning en verzwakking van de Sowjetmacht of het bedrijven van gevaarlijke, tegen de staat gerichte activiteiten, verspreiding tot datzelfde doel van lasterlijke verdichtelsels die de Sowjetstaat of het sociale systeem van de Sowjet-Unie besmeuren, zowel als de vervaardiging, bewaring of verspreiding van geschriften tot datzelfde doel

strafbaar wordt gesteld.

Volgens de letter van de wet was het proces "en règle", zij het dat de aanklacht volkomen voorbij ging aan de onaangepastheid van de daad (het schrijven van de gewraakte satiren) aan het veronderstelde doel: "de ondermijning en verzwakking van de Sowjetmacht". De wijze waarop het proces werd gevoerd (voor een geselecteerde tribune), de verslaggeving van de handelingen (waarbij de verdachten beurtelings werden afgeschilderd als lachwekkende figuren en gevaarlijke misdadigers), maar bovenal de zwaarte van de straffen (vijf en zeven jaar dwangarbeid), wekten echter zowel in de Sowjet-Unie als in het buitenland verontrusting en

verontwaardiging. Dat de twee schrijvers laakbare handelingen konden worden verweten was daarbij in het algemeen geen punt van discussie, hoewel velen van mening waren dat zij zich geen grotere vrijheden hadden veroorloofd dan tal van andere schrijvers tegen wie nooit represailles waren genomen. De kwestie was wel, dat de ontoelaatbaarheid van hun satirisch geschrijf plotseling zo principieel en met zoveel zwaarwichtige ideologische argumenten werd vastgesteld. De kwestie was, dat in dit proces over twee schrijvers die mogelijk niet over bijzondere kwaliteiten beschikten maar die in elk geval behoorden tot de zich emanciperende Sowjet-intelligentsia, een letterlijk vernietigend oordeel werd uitgesproken. Allerwegen werd dit gevoeld als een verscherping van de cultuurpolitiek.

In de "Prawda" van 22 februari kon men lezen:

"Het herstel van de Leninistische normen in onze maatschappij en de ontwikkeling van de socialistische democratie hebben een heilzame uitwerking gehad op de Sowjet cultuur. Schrijvers en kunstenaars scheppen werken van een grote ideologische en artistieke waarde die bijdragen tot de ontwikkeling van het communistisch karakter van onze mensen.

Volledig vrij in hun creatieve activiteiten, in de keuze van hun onderwerpen en de vorm van hun scheppingen, vertellen onze schrijvers en kunstenaars de waarheid over ons leven, over onze grote ideeën en over de gevoelens en aspiraties van de bouwers van het communisme. Tegelijkertijd echter belichten zij de schaduwzijden van onze maatschappij en bekritisieren zij al datgene wat onze vooruitgang in de weg staat. Deze kritiek bewijst - hoe scherp zij soms ook mag wezen - dat de schepende Sowjet-intelligentsia zich mede verantwoordelijk voelt voor de opbouw van het communisme in ons land, voor het welzijn van onze maatschappij en voor ons volk....

Nu echter hebben twee lieden, die zich voordeden als eerlijke letterkundigen, zich "bekerend" tot de sociale opvattingen van onze vijanden en zijn de uitvoerders geworden van hun ideologisch ondermijningswerk. Zij hebben zich ingedrongen in de grote familie van de Sowjet-intelligentsia, waar zij echter op heterdaad bij hun misdrijven zijn betrappt....

De Sowjetvijandige daden van   en   zijn overduidelijk komen vast te staan uit documenten en getuigenverklaringen. Zij zijn niet terecht in verband met de artistieke kwaliteiten van hun werk, zoals de burgerlijke pers wil doen geloven, maar in verband met opzettelijke laster tegen de Sowjetstaat, de Sowjetregering, ons volk en onze

communistiche partij....".

En het regeringsblad "Izwestia" schreef (op 13 februari):
"Waar moet men de oorzaken zoeken voor deze diepe val van twee mensen die zichzelf voor intelligent houden? Zijn deze niet gelegen in een volledige ideologische leegheid en een volslagen gebrek aan moreel verantwoordelijkheidsgevoel bij de beklaagden? Zij hebben elk gevoel van burgerschap en vaderlandsliefde verloren en haat opgevat tegen onze staatsorde, tegen de ideeën van het communisme en tegen onze levenswijze. Dit was het wat hen tot hun vijandige handelingen dreef...".

Deze en dergelijke beschouwingen in de Sowjetpers konden niet verhullen, dat het over en uitgesproken vonnis in feite ook talloze andere "liberalen" trof. Veertig intellectuelen uit Leningrad tekenden per petitie protest aan tegen het vonnis evenals dertig intellectuelen uit Moskou. Het waren echter slechts twee uitingen van een meer algemeen gevoel van onbehagen.

De Westerse niet-communistische pers reageerde (uiteraard) ongemeen heftig. Fel waren echter ook de reacties in de Westerse communistische partijen.

Het blad van de Zwitserse CP ('Voix Ouvrière', dd. 22 februari) schreef: "De Moskouse bladen gaven slechts een eenzijdig verslag van het proces en de pleidooien werden afgedaan met verontwaardigde en sarcastische commentaren. Onschuldigen werden schuldig verklaard en men kan zich niet aan de indruk onttrekken dat het vonnis van het begin af aan vaststond. Dit baart ons zorgen. Want wat is de betekenis van dit proces - tien jaar na het 20e CPSU Congres - waarin zo'n discrepantie bleek te bestaan tussen de aard van de vergrijpen en de zwaarte van het vonnis. Was dit meer dan een proces tegen twee schrijvers?"

Dat was het inderdaad, aldus het blad. Hier werd opnieuw de kwestie gesteld van de relatie tussen macht en culturele vrijheid. Het is geen geheim, dat bepaalde kringen in de Sowjet-Unie hun dogmatisme nog niet hebben afgeschud en in hun conservatieve opvattingen zijn blijven steken. De grofheden die rond dit proces zijn gezegd en geschreven moeten dan ook gezien worden in verband met andere feiten, zoals de verscherping van de kritiek op vele andere schrijvers en kunstenaars en de pogingen de destalinisatie af te remmen...".

De voorzitter van de CP-Zweden verklaarde in een commentaar op een aantal recente vonnissen tegen Poolse geleerden, de campagne in

Oost-Duitsland tegen de intellectuelen en de kunstenaars en het proces tegen de Russische schrijvers, dat hier zeer negatieve tendenzen aan de dag waren gekomen. Maar het strookte niet met zijn opvattingen over democratie, zei hij, dat staatsorganen of politieke partijen bepaalden welke inzichten "verboden" of "toegelaten" waren.

Het Franse partijblad "l'Humanité" publiceerde een commentaar van de hand van de befaamde auteur en lid van het partijbestuur die vaststelde:

"Wanneer schrijvers van hun vrijheid beroofd worden vanwege de dingen die zij schrijven, betekent dit, dat misvattingen tot misdaden worden verklaard. Daarvan moet een grotere schade voor de zaak van het socialisme gevreesd worden dan van de publicaties van en zelf. Het gevaar bestaat zelfs dat men zou kunnen gaan denken, dat dergelijke procedures inherent zijn aan het communisme".*)

In een hoofdartikel in het Italiaanse partijblad "l'Unità" (16 februari) werd gesteld, dat de Sowjetkameraden zich niet moesten verbazen over dergelijke reacties in de Westerse CP-en. Voor de Italiaanse CP was de veroordeling van en een bewijs temeer van het feit dat zij sinds jaren een juiste politiek had gevolgd. Elke partij die niet haar eigen weg zocht in haar eigen situatie, aldus het blad, liep namelijk onherroepelijk het gevaar geïdentificeerd te worden met de partijen in het Sowjet-blok.

Kennelijk was Moskou echter wel onaangenaam getroffen door deze en andere blijken van misnoegen in de Westerse communistische pers. Het nummer van "l'Humanité" waarin verklaring was opgenomen, werd in beslag genomen, terwijl verschillende andere communistische bladen die kritiek bevatten evenmin verkrijgbaar bleken te zijn.

De "Prawda" van 22 februari schreef bovendien, dat bij verschillende progressieve mensen in het Westen, doordat zij blijkbaar slecht geïnformeerd waren, ongelukkigerwijs de mening had postgevat, dat de democratie in de Sowjet-Unie door het schrijversproces geweld was aangedaan. Deze opvatting kon echter bij iemand die het leven in de Sowjet-Unie kende, slechts verbazing wekken.

Immers, de Sowjet kunst en literatuur ontplooiden zich in een vrije en zuivere atmosfeer.....

Maar er was meer dan dit schrijversproces dat ongerustheid wakte, en niet alleen in het Westen.

---

*) De verklaring van werd gedeeltelijk in "De Waarheid" overgenomen. Overigens onthield de CPN zich van eigen commentaar.

Herwaardering van Stalin

De repressailles tegen de intellectuelen en de kunstenaars in de Sowjet-Unie en verschillende satellietlanden waren wellicht niet zo ernstig genomen (het liberalisatieproces is van het begin af aan door remchokken vertraagd) als zij niet hadden plaats gevonden in een context van reminiscenties aan de stalinistische periode.

Bijzondere aandacht kreeg in dit verband de herdenking van de 70e geboortedag van de man wiens naam verbonden was met de beruchte decreten die in de jaren 1946-1948 werden uitgevaardigd tegen de afwijkingen van het marxisme-leninisme in de wetenschap, de literatuur en de kunst.

In een beschouwing over deze aarts-stalinist, die Radio Moskou op 25 februari uitzond, ontbraken niet alleen de tot voor kort nog obligate kritische zinsneden, maar werd hij zelfs zeer positief gewaardeerd vanwege de energie waarmee hij zich had ingezet voor de ideologische zuiverheid van het marxisme-leninisme en alle uitingen van de verdorven burgerlijke ideologie had bestreden. Daarmee, aldus de commentator, had hij zich de "warme liefde" verdiend van de partij en van het gehele Sowjet-volk (!).

Opmerkelijker en onheilspellender waren echter de feiten die erop schenen te wijzen, dat het sinds het voorjaar van 1965 begonnen proces van een zakelijke herwaardering van de historische rol van Stalin tot een zekere morele rehabilitatie van het stalinisme zou gaan leiden, waardoor wezenlijke elementen van het destalinisatieproces zouden worden aangetast.

Op 30 januari kwam de "Prawda" uit met een artikel waarin weliswaar Stalin zelf niet verdedigd werd maar waarin toch duidelijk gesuggereerd werd dat de destalinisatie te ver was gegaan. Met name werd "sommige Sowjet historici" verweten dat zij in navolging van hun bourgeois-collega's ten onrechte de hele stalinistische periode hadden veroordeeld. In deze periode immers hadden de partij en het Sowjet-volk de grondslagen gelegd voor het socialisme en de Sowjet-Unie uit haar achterlijkheid opgeheven tot het niveau van een moderne industriële staat. Aan alle heroïsche inspanningen die dit had gekost, aldus de "Prawda", werd tekort gedaan door deze hele historische periode denigrerend aan te duiden als de "periode van de persoonscultus", een uitdrukking die vreemd was aan het marxisme.

Gaf deze tirade al stof tot speculaties, in februari namen de geruchten over een mogelijke wijziging in het destalinisatieproces nog

toe, toen de tiende verjaardag van het XXe CPSU Congres (waarop Chroestsjow zijn befaamde geheime anti-Stalin rede had uitgesproken) in de Sowjet-Unie zonder enig herdenkingsartikel passeerde. In de Franse, Italiaanse en Poolse CP-en zou dit tot vragen aanleiding hebben gegeven, in verband waarmee de "Prawda" eind februari het verzuim alsnog goedmaakte met een artikel over het XXe Congres dat kans zag noch Stalin noch Chroestsjow te noemen! Het bleef bij zulke algemeenheden als: "De overwinning van de persoonscultus heeft een positieve waarde gehad voor de Sowjet-Unie en voor de CP-en in het buitenland" en "Op grond van de besluiten van het XXe Congres zijn op ideologisch en organisatorisch gebied grootse resultaten bereikt". Overigens besteedde het artikel evenwel voornamelijk aandacht aan de actuele (economische) problematiek.

Uiteraard waren de anti-stalinisten hiermee niet tevreden gesteld. Enkele dagen later werden zij echter opnieuw geschokt, toen de eerste partijsecretaris van de Sowjetrepubliek Georgië (Stalins geboorteland) zich in een rede tot het congres van zijn partij uitlaten over Stalin veroorloofde die sinds 1956 ongehoord waren. meende onder meer te kunnen vaststellen, dat Stalins critici alleen maar aandacht hadden gehad voor de schaduwzijden van het leven onder Stalin, hetgeen geleid had tot nihilisme, cosmopolitisme, nationalisme en politieke onverschilligheid. Sommige ijverars, zei hij, hadden zelfs getracht de destalinisatiecampagne te gebruiken om het trotskisme, de rechtse afwijking, het burgerlijk nationalisme en andere anti-Leninistische stromingen te rehabiliteren. Inderdaad was er onder Stalin sprake geweest van "tekortkomingen" en "schendingen van de socialistische legaliteit", maar men kon toch onmogelijk voorbijzien aan de overwinning op Hitler-Duitsland, de industrialisatie en de collectivisatie van de landbouw! En volgens - maar hij hoedde zich er nog wel voor zijn gedachten af te ronden met een al te duidelijke verwijzing naar de praktijken van Stalin - moest er eindelijk een eind komen aan de mode om Lenin voor te stellen als een zachtmoedige, tot compromissen bereide sentimentalist: hij was ook, als dat nodig was, meedogenloos hard tegen zijn vijanden opgetreden .....

De "Prawda" nam uit deze rede wijselijk niet die passages over die teveel aanstoot zouden kunnen geven. Tegelijkertijd werd het echter duidelijk, dat achter de schermen een strijd gaande was over de rol van Stalin in de tweede Wereldoorlog, waarbij van bepaalde zijde gepoogd werd de kritiek terug te dringen die met name Stalins beleid onmiddellijk

vóór de Duitse inval in de Sowjet-Unie en in de eerste maanden daarna raakte. Tevens werden andere episodes van zijn bewind - zoals de brute collectivisatie van de landbouw, waarvan Stalin trouwens ook door Chroestsjow de tientallen miljoenen slachtoffers niet verweten waren - weer onder een gunstiger licht bezien.

Toen vlak voor het begin van het XXIIIe CPSU Congres een memento in de "Prawda" verscheen, waarin de 80e geboortedag werd herdacht van de oude bolsjewistische leider en daarin geen enkele toespeling werd gemaakt op de omstandigheden waaronder hij in 1934 werd vermoord*), en bovendien op dezelfde dag op last van hogehand drie anti-stalinistische toneelstukken te Moskou van het programma werden genomen, meenden de anti-stalinisten reden genoeg te hebben om het ergste te vrezen.

In de Westerse communistische pers werd bij voorbaat het "onaanvaardbaar" uitgesproken over een rehabilitatie van Stalin in welke vorm dan ook, terwijl met name de Italiaanse partijleiders waarschuwden voor "ernstige consequenties".

Uit Moskou zelf werd een nerveuze sfeer gemeld onder de intellectuelen en de kunstenaars. Vijfentwintig Russische geleerden en prominente artiesten wendden zich tot het Centraal Comité met een petitie waarin zij hun ongerustheid over de gang van zaken kenbaar maakten. Het kwam zelfs tot enige ongeregelde heden op het Rode Plein. Er was, kortom, een begin van paniek.

Maar was dit alles, gezien het feit dat de gevreesde sensaties op het congres uitbleven, niet voorbarig? Of durfden de Sowjetleiders het vanwege de protesten tenslotte toch niet aan de Stalin-kwestie opnieuw te stellen? Trouwens, in welke zin en met doel kon deze kwestie opnieuw aan de orde worden gesteld?

Een interpretatie

In de petitie die door vijfentwintig Sowjetprominenten aan de partijleiding werd gezonden, werd er volgens "welingelichte bronnen" voor gewaarschuwd, dat een positieve herwaardering van Stalin zou leiden tot een nieuwe scheuring in de communistische beweging, of zeker

*) werd om het leven gebracht op last van Stalin, die een voorwendsel zocht ter rechtvaardiging van zijn zuiveringsacties tegen de "vijanden" van de partij; het was een van Stalins misdaden die Chroestsjow beloofd had volledig te zullen laten onderzoeken.

tot complicaties in de verhoudingen tussen de CPSU en de CP-en in het Westen, aangezien deze laatste de wending niet meer zouden kunnen meemaken en er een onaanvaardbare concessie aan de Chinezen in zouden zien. Dit argument zou merkwaardigerwijs precies aansluiten bij de verklaring die door de leiding van de Italiaanse CP werd afgegeven en waarin op het gevaar van "ernstige consequenties" werd gewezen en tevens werd opgemerkt, dat het een grote vergissing van de Chinezen was te menen, dat in de kritiek op Stalin de kern van alle moeilijkheden in de beweging gelegen was (zodat een concessie op dit punt geen zin had).

Was het echter wel redelijk te veronderstellen, dat de Sowjetleiders, die tot nu toe een nogal nuchtere politiek hebben gevoerd, in een zo belangrijke en gevoelige zaak de realiteit gemist zouden hebben? Was het toch niet weinig waarschijnlijk, dat het streven naar een herwaardering van het stalinistische verleden, voorzover dit door de hoogste Sowjetleiders met hun autoriteit gedekt wordt, inderdaad rechtstreeks als een concessie aan de Chinezen bedoeld zou kunnen zijn (met alle risico's van dien) of een herwaardering van het stalinisme, naar de geest of de praktijk zou kunnen impliceren?

Wanneer men zich niet door de meer extreme uitspraken of emotionele protesten laat misleiden, moet men wel tot een andere conclusie komen, een conclusie die misschien niet met alle feiten klopt, maar in elk geval de belangrijkste ervan wel in een begrijpelijke samenhang laat zien. Het zou dan niet gaan om een morele rehabilitatie van Stalin of een meer positieve waardering van het "stalinisme", maar om de morele rehabilitatie van de partij zelf en van de Sowjetstaat in verband met het stalinistische verleden, om het herstel van het door de anti-Stalin campagnes geschonden aanzien van "Moskou" (en van het deerlijk gedeukte zelfrespect van de oudere generatie). Het zou dan gaan om de opheffing van de discontinuïteit in de historie van de Sowjet-Unie, om een meer objectieve beschrijving van een historie waarin een hele periode van haar luister beroofd was met de ontluistering van Stalin. (Paul de Groot, die de recente ontwikkelingen in verband met de Stalin-kwestie waarschijnlijk op dezelfde wijze inschatte, wees in een artikel in "De Waarheid" van 1 april ook duidelijk op deze continuïteit in de geschiedenis van de Sowjet-Unie en bekritiseerde "de absurde wijze waarop onder het voorwendsel van de destalinisatie een gehele roemrijke periode van wereldwijde betekenis in de Sowjet-Unie op de mestvaalt was gegooid!")

Dat een dergelijke herwaardering van het verleden in een reeks van omstreden kwesties tot een meer orthodoxe stellingname zou voeren, was waarschijnlijk door de Sowjetleiders van te voren als een onvermijdelijke consequentie aanvaard (of gewild?).

Het was echter even logisch, dat de conservatieve geesten in de Sowjet-Unie uit deze ontwikkeling munt zouden trachten te slaan en in de herwaardering van het verleden (hun eigen verleden!) zoveel mogelijk hun eigen visies tot gelding zouden willen brengen.

Zo lopen, naar het zich laat aanzien, verschillende tendenzen door elkaar heen: (1) de politiek van de "nieuwe (communistische) zakelijkheid" van de Sowjet-leiders, met hun streven het aanzien van de CPSU en de Sowjet-Unie in het verleden en het heden te herstellen, in verband waarmee de periode onder Stalin in een meer positieve zin beoordeeld wordt en in verband waarmee ook elk denigrerend geschrijf zoals van en bijzonder zwaar wordt opgenomen, (2) pogingen van conservatieven en stalinisten deze ontwikkeling voor hun eigen doeleinden uit te buiten en (3) het verzet van de "liberalen" tegen alle verschijnselen die zij ten onrechte of terecht interpreteren als indicaties voor een dreigende ommekeer in het liberalisatie- en destalinisatieproces.

Waarschijnlijk zullen de nieuwe Sowjetleiders met hun streven de soliditeit van de Sowjet-Unie op te voeren - vooral in politiek en economisch opzicht - ook op het terrein van de ideologie, de wetenschap en de kunst een strakkere discipline trachten te herstellen. Dit zal zeker geen terugkeer betekenen tot stalinistische praktijken. Wel zal men kunnen verwachten dat vrijbuitereien van de communistische intelligentsia weer in mindere mate zullen worden getolereerd. Anderszijds lijkt het evenwel weinig waarschijnlijk, dat de onderzoekende geest zich in het communistische kamp zal laten binden. De discussies over de vorm en de inhoud van het socialisme en het toekomstige communisme, over de problemen van mens en maatschappij zullen ongetwijfeld voortgang vinden, maar mogelijk meer nog dan tot dusverre vooral buiten de Sowjet-Unie zelf.

In dat geval zal toch de discrepantie toenemen tussen een meer conservatieve, meer orthodoxe geest in de Sowjet-Unie zelf (en bijgevolg min of meer in het gehele Sowjetblok) en een vrijere geest in de communistische beweging in het Westen.

H O O F D S T U K I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE PARTIJ NEDERLAND

De CPN tussen Moskou en Peking

Eerst op 28 maart j.l., één dag voor de aanvang van het CPSU-congres te Moskou, publiceerde "De Waarheid" de namen van de CPN-afgevaardigden naar het congres, t.w. lid van het dagelijks bestuur, journalist bij "De Waarheid" en de in Moskou verblijvende correspondent van het CPN-dagblad, Hiermede maakte "De Waarheid" een einde aan de, tot op dat ogenblik bestaande onzekerheid of de Nederlandse CP zich nu wél of niet in Moskou zou laten vertegenwoordigen. Geruchten over een, na het CPSU-congres te houden, "informele conferentie" van alle in Moskou aanwezige partijdelegaties teneinde tot een definitieve uitspraak te komen in het internationale communistische geschil (i.c. een veroordeling van de Chinese CP), zullen ongetwijfeld debat zijn geweest aan deze late beslissing. De Nederlandse CP voert immers - zoals bekend - sinds enkele jaren een extreme (welhaast isolationistische) autonomie-politiek t.o.v. de andere communistische partijen; een politiek die o.m. ten doel heeft om buiten de invloed zowel van Moskou als van Peking te blijven. Deelname aan een overleg als bovenvermeld (zònder de Chinese CP, die de uitnodiging voor het congres immers niet heeft geaccepteerd), zou de CPN met grote waarschijnlijkheid binnen het Russische kamp hebben doen geraken. Een dergelijke ontwikkeling is voor de leiding van de Nederlandse CP te meer verwerpelijk, omdat zij - en in het bijzonder voorzitter Paul de Groot - juist eerder geneigd is begrip te tonen voor het optreden van de Chinezen en de CPSU te kritiseren wegens het onvoldoende uitbannen van "door Chroestsjow geïntroduceerde revisionistische praktijken".

Anderzijds was het voor de CPN natuurlijk niet goed mogelijk de uitnodiging van de CPSU af te slaan, zonder bij de andere communistische partijen èn bij haar eigen aanhang de indruk te wekken vóór Peking te hebben gekozen. (Alle CP'en, uitgezonderd China, Albanië en de pro-Chinees georiënteerde partijen van Japan en Nieuw-Zeeland, hebben immers wél een vertegenwoordiging gezonden.) Ongetwijfeld zou hierdoor in en rond de partij beroering zijn ontstaan, met als direct gevolg een waarschijnlijk ongunstige invloed op de verkiezingsresultaten.

Er kan dan ook gesteld worden, dat de CPN in deze kwestie de kool

en de geit heeft willen sparen. Daarom heeft zij wèl een delegatie naar Moskou gezonden, maar een delegatie die duidelijk van te gering gewicht is (ter afkeuring van het optreden der CPSU), èn bovendien gebonden is aan strakke richtlijnen (ter handhaving van de autonome middenkoers). Zo mocht de CPN-afvaardiging wel een begroetingsboodschap uitspreken, maar zij moest zich daarbij onthouden "van goedkeuring of afkeuring van het optreden van welke partij ook". Verder had de delegatie geen toestemming om deel te nemen aan "geïmproviseerde conferenties van gast-gedelegeerden" (het bovenvermeld "informeel overleg") en ook het "ondertekenen van verklaringen" diende nagelaten te worden. Zulke praktijken, aldus het communiqué in "De Waarheid", zijn op zichzelf een uiting van revisionisme en een caricatuur van de, tussen alle communistische partijen noodzakelijke, internationale solidariteit, op grondslag van de volledige zelfstandigheid van elke partij. Met deze verklaring vervolgt de CPN voorlopig haar autonome koers - op basis van de resoluties van medio mei 1965 - een koers die welhaast onontkoombaar naar steeds sterkere isolering t.o.v. de andere (i.c. de Moskou-getrouwe) CP'en lijkt te leiden.

Hoewel er aanwijzingen zijn, dat de CPN-leiding sinds enige tijd overweegt de betrekkingen met de Chinese CP te verstevigen, zonder overigens de ideologische standpunten van de Chinezen te onderschrijven, is het opmerkelijk dat daarvan naar buiten - op ledenvergaderingen en in "De Waarheid" - tot nu toe geen gewag werd gemaakt. In plaats daarvan werd de solidariteit met de communistische wereldbeweging en het grote belang van een verzoening tussen Moskou en Peking benadrukt. Zo betoogde Paul de Groot op 18 maart j.l. in "De Waarheid", dat de communistische partij haar internationale betekenis ontleent aan "haar **bondgenootschap** met de communisten in bijna alle landen van de wereld". De CPN-voorzitter noemde met name de Sowjet-Unie en China. Hij voegde daar echter weer aan toe, dat deze verbondenheid "geen klakkeloos navolgen of goedpraten van wat andere partijen doen" inhield. Merkwaardig was dat De Groot, zonder dat dit in zijn betoog te pas kwam, de leidende positie van de Sowjet-Unie m.b.t. de ruimtevaart memoreerde. Deze uitlating gaf sterk de indruk, dat De Groot - enkele dagen voor de verkiezingen! - de lezers van "De Waarheid" er toch vooral op attent wilde maken, dat de CPN de Sowjet-Unie wel degelijk de plaats geeft die haar toekomt.

Bovengenoemde gang van zaken zou - naar verluidt - in verband moeten worden gebracht, enerzijds met een "bemiddelingsrol" die de CPN-leiding zou willen spelen tussen Moskou en Peking - vandaar de beklemtoning van de verzoening èn de overweging contact met de CP-China op te

nemen - en anderzijds met de beduchtheid van de CPN-leiding voor een mogelijke scheuring in de partij - vandaar de strikte toepassing van het autonomie-principe. Wat dit laatste betreft, denkt de leiding van de Nederlandse CP, behalve met de pro-Chinese groepjes rond de bladen "De Rode Vlag" en "De Rode Tribune" (MLCN), in de toekomst ook rekening te moeten houden met een mogelijke pro-Russische oppositie rond de figuur van de ex-partijbestuurder Friedl Baruch. Enkele maanden geleden heeft Baruch namelijk een zeer uitgebreide recensie geschreven van Paul de Groot's boek, "De Dertiger Jaren", en deze ter publikatie aangeboden aan het kaderblad van de CPN, "Politiek en Cultuur". Toen "Politiek en Cultuur" weigerde de recensie te publiceren, heeft Baruch het stuk eind februari j.l. aan een aantal Amsterdamse (kader)leden van de CPN toegezonden en daarbij zijn bezorgdheid kenbaar gemaakt over de "duidelijke anti-Sowjetstrekking van "De Dertiger Jaren". Hij heeft gepleit voor het op gang brengen van een discussie over het boek binnen de partij. Het gaat hier immers niet om een bindende partijresolutie, aldus Baruch, maar om de persoonlijke visie van De Groot op een bepaald tijdvak. Baruch's recensie is zeer gedocumenteerd, - herhaaldelijk betraapt hij de auteur op fouten of verdraaiingen in de weergave der historische gebeurtenissen - en, hoewel zeker niet rancuneus geschreven, vernietigend voor De Groot's oeuvre.

Deze actie van Baruch mag dan enige ongerustheid wekken in de leiding van het Amsterdamse district, van een werkelijke pro-Russische oppositie is op dit ogenblik nog geen sprake. Afgewacht dient te worden of de CPN-leiding verdere maatregelen tegen de vroegere partijbestuurder zal (kunnen) nemen. Formeel kan Baruch pas ter verantwoording geroepen worden door het eerstvolgende congres.

Verkiezingen

Globaal resultaat

De verkiezingen voor de Provinciale Staten hebben de CPN een teleurstellend resultaat opgeleverd. Het landelijk percentage daalde van 2,77% (1963) naar 2,72%, ondanks een winst van ruim 10.000 stemmen. Per saldo is dit het gevolg van de vrij sterke achteruitgang in de grotere steden buiten Noord-Brabant en Limburg, met name in de Randstad Holland, enerzijds en de procentuele vooruitgang over de hele linie in de twee zuidelijke provincies en incidenteel in een aantal kleinere plattlandsgemeenten daarbuiten, anderzijds. In de nieuwe Staten blijft de CPN 13

zetels bezetten; het verlies van een zetel in Noord-Holland wordt gecompenseerd door de (nieuwe) zetel in Limburg.

Laatste voorbereidingen

In de eindfase van de verkiezingscampagne heeft de CPN zich aanmerkelijk energieker ingezet dan in de maand februari. Zo werden er door het hele land heen tientallen openbare bijeenkomsten gehouden. Amsterdam zag op 19 maart een verkiezingsoptocht door de straten trekken, die met een openlucht-meeting werd besloten.

De propaganda vertoonde in de eerste dagen van maart het karakteristieke beeld van de voorgaande maanden: scherpe aanvallen op PSP ("schijnradicalisme") en BP ("ultra-reactionair") en daarmee verbonden het gretig signaleren van verdeeldheid in andere politieke partijen, waardoor allicht de suggestie werd gewekt van eensgezinde strijdbaarheid in eigen gelederen.

Op 14 maart kwam daar een nieuw element bij. "De Waarheid", die tot dan toe angstvallig had vermeden om aan het huwelijk van prinses Beatrix eigen commentaar te verbinden, publiceerde die dag op de voorpagina een breed uitgemeten nabeschouwing over de gebeurtenissen op 10 maart.

De anonieme commentator hekelde de, zijns inziens, overdreven festiviteiten en stelde daarnaast, dat het vooral aan de invloed van de CPN is te danken dat de Amsterdammers zich op 10 maart "gedisciplineerd afzijdig" toonden. De toespraak van prins Claus verwierp hij als onvoldoende omdat "een ondubbelzinnige veroordeling van fascisme en antisemitisme" erin ontbrak. Er was daarom, naar zijn oordeel, alle reden om te waken "tegen infiltratie van de autoritaire geest van het Pruisische jonkerdom". De beste waarborg hiertegen achtte hij een grondwetswijziging waarbij de regeling van de troonopvolging in handen van het parlement wordt gelegd. Het commentaar besloot met een oproep aan gelijkgezinde minderheden in andere politieke partijen, om zich gezamenlijk hierover in te spannen.

Twee dagen later, op 16 maart, besloot de Tweede Kamer om de door Marcus Bakker aangevraagde interpellatie over het regeringsbeleid inzake het huwelijk, niet toe te staan.

Uit de "timing" van deze gebeurtenissen mag worden geconcludeerd, dat men in de CPN te elfder ure wel inzag dat haar halfslachtige en ontwijkende houding ten aanzien van het huwelijk van nadelige invloed zou kunnen zijn op de verkiezingsuitslag, maar dat de vrees voor anti-

communistiche uitbarstingen haar van eerdere publicatie heeft doen afzien. Dat men met deze mogelijkheid wel degelijk rekening hield, blijkt uit de bewaking die er op en omstreeks 10 maart in verschillende partijgebouwen, waaronder Felix Meritis, werd ingesteld.

In de nog resterende dagen vòòr de verkiezingen, schaarde de CPN zich overijverig aan de zijde van hen die kritiek hadden op het politieoptreden tijdens de opening van de bekende fototentoonstelling. Zo zond het Amsterdams districtsbestuur op 21 maart een telegram aan burgemeester Van Hall, waarin maatregelen werden geëist tegen de betrokken politiefunctionarissen. Mochten er als gevolg van het politieoptreden in de toekomst doden vallen, zo besloot het telegram, "dan zou de CPN alles in het werk stellen om de arbeiders in de bedrijven in actie te brengen".

Uitslagen per provincie (zie bijlage)

Groningen

In deze provincie behaalde de CPN, evenals in 1963 bij de Tweede Kamer verkiezingen, 5% van de uitgebrachte stemmen. Opmerkelijk is de winst in de communistische bolwerken Beerta (van 39,3% naar 41,3%) en Finsterwolde (van 53,6% naar 56%). Daartegenover staan verliezen o.m. in Groningen (van 5% naar 4,9%) en Hoogezand-Sappermeer (van 7,7% naar 6,8%). De CPN bezet 2 zetels in de Staten van Groningen.

Friesland

Een geringe vooruitgang van 2,1% in 1963 naar 2,2%. De CPN blijft 1 zetel bezetten in de Friese Staten.

Drente

Van 2% in 1963 kwam de CPN op 2,2%. In de grotere plaatsen behaalde zij winst. Zo ging in Emmen het CPN-aandeel omhoog van 4,4% naar 4,9%. In de nieuwe Staten behouden de communisten hun enige zetel.

Overijssel

Ten opzichte van 1963 een achteruitgang met 0,2% tot 2,3%. Sprekende verliezen leed de CPN in Deventer (van 5,8% naar 4,9%), Enschede (van 7,3% naar 7%) en Almelo (van 4,3% naar 4%). De CPN is er in deze steden dus zelfs niet in geslaagd om zich te handhaven, dit ondanks de recente moeilijkheden in de textielindustrie en de daaruit

voortgekomen onrust. De CPN blijft met 1 zetel vertegenwoordigd in de Provinciale Staten.

Gelderland

Een lichte achteruitgang van 0,8% in 1963 naar 0,7%. De CPN is niet vertegenwoordigd in de Staten van Gelderland.

Utrecht

Het aandeel in de uitgebrachte stemmen bleef ongewijzigd op 1,2%, hetgeen inhoudt dat de CPN opnieuw niet vertegenwoordigd is in de Staten van Utrecht.

Noord-Holland

In deze provincie niet alleen een relatieve achteruitgang van 7,2% naar 6,6%, ook werden er dit keer + 3000 stemmen minder op de CPN uitgebracht dan in 1963. Het sterkst kwam dit tot uitdrukking in Amsterdam, waar het percentage daalde van 12,2% naar 11,2% en bijna 4000 stemmen minder op de CPN werden uitgebracht. In Haarlem (van 4,1% naar 3,8%), Hilversum (van 2,5% naar 2,3%), Alkmaar (van 3,2% naar 3,1%) en de IJmond (Beverwijk: van 4,7% naar 4,2%, Velsen: van 4,4% naar 4,1%) was eveneens sprake van achteruitgang.

In enkele plaatsen in de Zaanstreek (Zaandam: van 11,3% naar 10,6%) moest de CPN zelfs rake verliezen incasseren. Opmerkelijk is daartegenover de winst in Koog aan de Zaan, waar de CPN van 14,1% op 16,5% kwam. "De Waarheid" verklaart deze winst, evenals die in Finsterwolde, uit het feit dat een communistisch wethouder deelneemt aan het bestuur.

In 1963 bezette de CPN, aan de hand van de verkiezingscijfers, de vierde plaats op de ranglijst der partijen. Door het verlies van 0,6% en de grote winst van PSP en BP is zij afgezakt naar de achtste plaats.

De oorzaak van het verlies lijkt voor een niet onbelangrijk deel te moeten worden gezocht in de houding van de partij ten aanzien van het huwelijk van prinses Beatrix. De plotselinge stellingname na 10 maart kan het verlies hooguit minder groot hebben doen worden. De CPN keert met 5 vertegenwoordigers in de nieuwe Staten terug. Verlies 1 zetel.

Zuid-Holland

In deze provincie ging de CPN vooruit van 2,4% (1963) naar 2,5%. Bij beschouwing van de uitslagen in de gemeenten die het vorig jaar de eerste Rijnmondraad kozen, blijkt dat de CPN, in vergelijking met 1963,

duidelijk winst boekte. Neemt men als vergelijkingsbasis echter de Rijnmondverkiezingen in 1965, dan manifesteert zich een duidelijke achteruitgang in bijna elk der 24 betrokken gemeenten. In Rotterdam b.v. (1963: 4%, 1965: 5,8%, 1966: 4,7%) spreekt dit zeer duidelijk. De bij de Rijnmondverkiezingen behaalde winst is echter niet geheel verloren gegaan, hetgeen dan ook de provinciale toename (t.o.v. 1963) grotendeels verklaart. De CPN blijft met 2 zetels vertegenwoordigd in de Provinciale Staten.

Zeeland

Het provinciaal gemiddelde daalde van 0,6% naar 0,5%, terwijl er ook minder stemmen op de CPN werden uitgebracht dan in 1963. De communisten zijn niet vertegenwoordigd in de Zeeuwse Staten.

Noord-Brabant

Het CPN-aandeel in de stemmen steeg van 0,5% naar 0,8%. Zoals hierboven reeds werd vermeld, betrof dit een vooruitgang over de hele linie, zowel in grotere als in kleinere plaatsen. Als voorbeelden: Eindhoven (van 0,8% naar 1,1%), Tilburg (van 0,8% naar 1,2%), Helmond (van 1,7% naar 2,4%) en Waalwijk (van 0,4% naar 0,8%). De CPN heeft, ondanks deze winst, geen zetel verworven in de Provinciale Staten.

Limburg

In deze provincie boekte de CPN opmerkelijke winst. Ook hier betrof dit, evenals in Noord-Brabant, een toename in bijna alle gemeenten. De opgaande tendens was bijzonder sterk in de mijnstreek, waar b.v. in Brunssum (van 3,1% naar 4,4%), Heerlen (van 2,7% naar 4,8%), Hoensbroek (van 3,3% naar 4,6%) en Nieuwenhagen (van 3,3% naar 5,6%) de provinciale toename (van 1,2% naar 1,8%) werd overtroffen.

De CPN had zich in de voorgaande maanden uitgesproken tegen de aangekondigde mijnsluitingen. Het lijkt geen twijfel, dat een belangrijk deel van de stemmenwinst hiermee verklaard is. Overigens hebben ook de andere niet-regeringspartijen opmerkelijke winst geboekt in Limburg. De CPN bezet thans voor het eerst een zetel in de Limburgse staten.

Na de verkiezingen

Ook al is "De Waarheid" in een nabeschouwing over de verkiezingen gematigd tevreden over de eigen resultaten en optimistisch voor de toekomst, toch zal men in partijkringen bij een nadere analyse van de uit-

slag niet kunnen ontkomen aan de conclusie, dat de CPN voor het kiezerscorps geen aanvaardbaar alternatief voor de regeringspolitiek is geweest. Als "De Waarheid" namelijk van mening is dat de verkiezingsuitkomsten een duidelijke veroordeling van de regeringspolitiek inhouden, dan nog blijft de vraag waarom de CPN, anders dan de PSP, de ontevreden linkse kiezers niet of nauwelijks tot zich heeft weten te trekken.

In de meeste provincies bleef het CPN-aandeel in de stemmen ongewijzigd of was er sprake van minimale voor- of achteruitgang. Het merendeel der kiezers dat een alternatief zocht, heeft dus, ondanks leuzen ("Vrede, democratie en hoger loon") en andere communistische propaganda, de CPN links laten liggen ten gunste van PSP en BP.

De hoop die de CPN koesterde, dat haar "progressiviteit" een grote aantrekkingskracht zou hebben op de extra grote groep jonge kiezers, is ook niet bewaarheid geworden. De landelijke achteruitgang moet bovendien in CPN-kringen de vraag doen rijzen of het nieuwe element in de propaganda - een bondgenootschap van arbeiders, boeren en middenstand tegen de monopolies - de verkiezingsuitslag wel ten gunste heeft beïnvloed.

De pro-Chinese oppositie en de verkiezingen

Zowel het "Marxistisch Leninistisch Centrum Nederland" als de pro-Chinese groep rond het blad "De Rode Vlag" hebben hun aanhangers het advies gegeven bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten op de CPN te stemmen. Het MLCN argumenteerde dit advies met er op te wijzen dat het ongeldig maken van de stem slechts de "reactie" dient.

"De Rode Vlag" adviseerde haar aanhangers te protesteren tegen de huidige CPN-leiding door niet te stemmen op nr. 1 van de CPN-lijst, maar op lager geplaatste kandidaten.

Ten aanzien van de gemeenteraadsverkiezingen laat "De Rode Vlag" doorschemeren dat de mogelijkheid bestaat "in enige grote steden" met een eigen lijst uit te komen. Enige kans op een zetel in de Amsterdamse of Rotterdamse gemeenteraad kan deze pro-Chinese oppositiegroep echter niet gegeven worden.

Het MLCN - dat blijkbaar meer realiteitszin bezit - zal zich dan ook niet aan een dergelijk verkiezingsavontuur wagen.

"Ik kan me niet voorstellen dat een communist met onverschilligheid de veroordelingen in de zaak te Moskou beschouwt".

Theun de Vries, het "schrijversproces", en de partijpolitiek

De bekende auteur en partijbestuurder van de CPN, Theun de Vries, heeft weer eens ervaren dat het voor een communistisch schrijver niet eenvoudig is zijn persoonlijke inzichten in overeenstemming te doen zijn met de partijpolitiek.

De veroordeling van de twee Sowjet-schrijvers te Moskou medio februari j.l., heeft in Westeuropese communistische kringen veel kritiek verwekt. Zo publiceerde de Franse auteur, lid van het Centraal Comité van de Franse CP, op 16 februari j.l. in het partijblad "l'Humanité" een verklaring waarin hij o.m. het volgende opmerkte:

"Deze vrijheidsberoving vanwege de inhoud van een boek, brengt het socialisme meer schade toe dan de werken van ooit kunnen doen. Ik hoop dat deze zaak wordt herzien". Daar "De Waarheid" zich nog niet over deze kwestie had uitgelaten, vroeg de redactie van het "Algemeen Handelsblad" op 17 februari j.l. telefonisch de mening van Theun de Vries.

De auteur zei er van overtuigd te zijn dat het partijbestuur van de CPN het niet eens was met het vonnis. "Een van de voornaamste grieven die wij al lang tegen de tegenwoordige politiek van de Sowjet-Unie hebben", aldus De Vries, "is het onnodig harde optreden in zaken de cultuur betreffende". Hij vond het ronduit "een vieze zaak". "In zo'n politiek zien wij als CPN geen heil".

Ook na deze verklaring van partijbestuurder Theun de Vries bleef "De Waarheid" het stilzwijgen over het "schrijversproces" bewaren, hetgeen de indruk wekte dat de inzichten van De Vries niet geheel overeenkwamen met die van de partijleiding. Merkwaardigerwijs kwam dit eerst bijna een maand later duidelijk tot uiting, toen De Vries, in een "ingezonden brief" in het "Algemeen Handelsblad" dd. 12 maart j.l., mededeelde dat zijn eerder vermelde visie op het "schrijversproces" van "zuiver persoonlijke aard" was geweest. De mening van de CPN en het partijbestuur over soortgelijke voorvallen, zo voegde hij daar aan toe, is sinds jaren bekend, t.w. dat zij gebeurtenissen in socialis-

tische landen, die niet duidelijk vallen na te gaan, niet voor haar rekening wenst te nemen.

Nu reageerde "De Waarheid" wél onmiddellijk. De redactie drukte de "ingezonden brief" van Theun de Vries af, met de opmerking dat haar algemene zienswijze bekend was en dat er voor haar geen reden was om "elke gebeurtenis of voorval - waarvan de precieze feitelijke achtergronden vaak onbekend zijn - te commentariëren".

Het lijkt waarschijnlijk dat Theun de Vries in eerste instantie zonder overleg met de CPN-leiding zijn mening heeft gegeven, in de veronderstelling dat deze paste in de partij-politiek. Hij is daarover later kennelijk ter verantwoording geroepen, hetgeen resulteerde in zijn "ingezonden brief".

Een merkwaardige reactie overigens van de CPN-leiding, die andere - vaak minder belangrijke - gebeurtenissen wél heeft aangegrepen om kritiek op de Sowjet-Unie uit te oefenen. Maar misschien achtte de leiding van de Nederlandse CP het, met het oog op de komende confrontatie met Moskou tijdens het CPSU-congres, verstandiger om dan tenminste in deze kwestie een neutrale houding in te nemen.

ANJV-leiding ten aanzien van haar delegatie naar Roemenië eenzelfde gedragslijn heeft gevolgd. Het zou immers niet onmogelijk zijn, dat functionarissen van de Wereldfederatie van Democratische Jeugd (WFDJ), waarbij zowel de Roemeense organisatie als het ANJV is aangesloten, en die ongetwijfeld ook het congres zullen bijwonen, van de gelegenheid gebruik zouden willen maken om inzake een of andere politieke kwestie een beslissing te forceren.

Interessant is het voorts, dat Roemenië het eerste land is waarheen, sinds lang, weer een ANJV-delegatie wordt afgevaardigd. De CPN koestert ongetwijfeld sympathie voor de Roemenen, aangezien de communistische partij van dat land herhaaldelijk heeft blijk gegeven ook een autonome positie in te nemen, i.c. inzake het conflict tussen China en de Sowjet-Unie.

Het zou interessant zijn te weten of de ANJV-delegatie ook getracht heeft speciale contacten te leggen met eventueel aanwezige jongerendelegeraties uit landen, die thans in het middelpunt van de belangstelling staan, zoals bijv. Vietnam (in verband met de nationale en internationale activiteiten inzake de Amerikaanse interventie) en Indonesië. Vooral de gebeurtenissen in dat laatste land sinds september 1965 en de nog steeds bestaande belangstelling van de CPN voor haar geestverwanten in Indonesië, zou daartoe aanleiding kunnen zijn.

Juristen

Volgens een bericht in het communistische dagblad "De Waarheid" van 8 maart j.l. heeft de Nederlandse Democratische Juristengroep een telegram verzonden aan de Indonesische president Soekarno, waarin wordt gepleit voor gratie en vrijlating van de ter dood veroordeelde leider van het thans verboden communistische vakverbond in Indonesië.

De Nederlandse Democratische Juridische Studiegroep (NDJS) - voor zover bekend is dit de juiste benaming van deze "groep" - bestaat uit vijf of zes communistische juristen (o.w. Mr. _____ en mevrouw Mr. _____) en is aangesloten bij de Internationale Vereniging van Democratische Juristen (IVDJ). De NDJS ontwikkelt vrijwel geen activiteit, maar kennelijk heeft men in dit geval weer eens een teken van leven willen geven. Vermoedelijk achtte de CPN het raadzamer in deze kwestie niet als partij te protesteren, teneinde de Indonesische en ook de Chinese kameraden niet in een nog moeilijker parket

te brengen. In een dergelijke situatie waant men het veiliger te spreken via de mantels.

De NDJS blijft met zijn telegram aan Soekarno overigens volledig in de lijn van de IVDJ-activiteiten. Deze internationale mantelorganisatie heeft, sinds de oprichting in 1946, bij voortdoring tot taak gehad de activiteiten van het wereldcommunisme een legaal tintje te geven, aan de hand van het internationale recht. Hierbij schroomde men niet zich te mengen in de interne aangelegenheden van de Westerse landen. Zo intervenieerde de IVDJ in 1955 bij het Constitutionele Hof te Karlsruhe, teneinde de stopzetting van het proces tegen de CP in West-Duitsland (de KPD) te bewerkstelligen. Voorts dient de IVDJ ter ondersteuning van andere frontorganisaties, als de Wereldvredeesraad en de Wereldfederatie van Democratische Jeugd.

Cultuur

Uitwisseling met de Sowjet-Unie

De laatste tijd gaan er in de studentenwereld krachtige stemmen op, die pleiten voor de spoedige afsluiting van een formeel cultureel accord tussen Nederland en de Sowjet-Unie. Zo besloten onlangs de Grondraden van de Amsterdamse Gemeente-Universiteit en van de Universiteit van Utrecht om bij de regering op de ondertekening van een cultureel verdrag met de Sowjet-Unie aan te dringen.

De Algemene Studenten Vereniging Amsterdam (ASVA)

Op 20 februari j.l. reisde een 3 man sterke delegatie van de ASVA per trein naar Moskou. De delegatie, welke bestond uit voorzitter van het ASVA-bestuur en de leden en vertoefde 11 dagen in de Sowjet-Unie, op uitnodiging van de Moskouse Studenten Raad. Het doel van de reis was, aldus een mededeling van in het studentenblad "Propria Cures" van 19 maart 1966, "de contacten te verbeteren; concreet die tussen de Moskouse en de Amsterdamse studenten, indirect die tussen alle Nederlandse en Russische studenten".

Tevens beoogde men met deze reis de totstandkoming te bevorderen van een cultureel accord tussen de Nederlandse en de Russische regering. Het verlangen daartoe werd voornamelijk ingegeven door de overweging, dat na de afsluiting van dit accord de studentenuitwisseling gemakkelijker zou kunnen worden gerealiseerd. Men spiegelde

zich daarbij aan de Franse studenten, die - zo stelde men - "veel goedkoper uit zijn, dank zij het accoord dat hun land met de Sowjet-Unie heeft gesloten". Tegen de achtergrond van deze overwegingen werd het besluit genomen, om een exemplaar van het verslag, dat de delegatie na afloop van de reis zou uitbrengen, aan het Nederlandse Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen te zenden, in de hoop daarmee de ondertekening van het cultureel accoord te bespoedigen. Intussen wilde men het contact met de Russische studentenwereld bestendigen, o.m. door de uitwisseling van wetenschappelijke lectuur. Daarnaast kwam de ASVA-delegatie met de Russische collega's overeen, dat er nog dit jaar een tegenbezoek van Russische zijde zou plaatsvinden; dat men een begin zou maken met het organiseren van reizen voor studentengroepen naar Nederland c.q. de Sowjet-Unie en dat men wederzijds de mogelijkheid zou onderzoeken van een studieverblijf in Nederland of de Sowjet-Unie van studenten die hiervoor in aanmerking komen. De Russische studentenorganisatie zou tenslotte nog nagaan of Nederlandse studenten kunnen deelnemen aan zgn. "zomer-werkkampen" in de Sowjet-Unie.

De Utrechtse Grondraad

Ook de Grondraad van de Utrechtse Studentenfaculteiten heeft kort geleden besloten bij de regering aan te dringen op de ondertekening van een cultureel verdrag tussen Nederland en de Sowjet-Unie. Dit besluit wordt gemotiveerd door de wens "te kunnen komen tot het wederzijds begrip, dat de basis is voor een normalisering van alle verhoudingen". De Grondraad meent, dat door de uitwisseling van hoogleraren en studenten tussen Oost-Europa en Nederland "normale omstandigheden kunnen worden geschapen".

Met deze motie wil de Grondraad tevens een steuntje in de rug geven aan de organisatoren van het lustrum der Utrechtse Studentengezelligheidsvereniging "Unitas studiosorum Rheno-traiectina". Tot de lustrumfestiviteiten van deze vereniging (november 1966) behoort namelijk een zgn. "Russische week" - onder het motto "tussederusse" - waarvoor men verscheidene Oost-Europeanen heeft geïnviteerd.

Gezamenlijke actie?

Het is niet uitgesloten, dat er t.a.v. het "cultureel accoord" met de Sowjet-Unie, sprake is van een gezamenlijke actie der Amsterdamse en Utrechtse studenten. In dit verband zij herinnerd aan het

4-de Congres van de Studenten Vakbeweging (SVB), dat op 18, 19 en 20 november 1965 plaatsvond te Utrecht. Op dat congres werd een resolutie aangenomen, waarin op het ontbreken van een cultureel verdrag tussen Nederland en de Sowjet-Unie wordt gewezen. De resolutie bevatte o.m. de volgende passage: "Het Landelijk Congres dringt er bij de Nederlandse regering ten sterkste op aan bovengenoemd verdrag zo spoedig mogelijk te sluiten, en draagt het Landelijk Bestuur op deze resolutie ter kennis te brengen van de Nederlandse regering".

HOOFDSTUK IV

ANDERE GROEPERINGS

Pacifisme

De verkiezingsresultaten van de PSP

De Pacifistisch Socialistische Partij behaalde bij de op 23 maart j.l. gehouden verkiezingen voor de Provinciale Staten 4,98% van de uitgebrachte geldige stemmen. Ten opzichte van de Kamerverkiezingen 1963 en van de Statenverkiezingen in 1962 betekent dit een winst van respectievelijk 1,95 en 1,97%. In zetels uitgedrukt bedroeg de winst 11, waardoor de PSP de komende vier jaar 24 - van de in totaal 673 - zetels zal bezetten.

Hoe onzeker speculaties ook vaak kunnen zijn - vergelijk de achteruitgang van de PSP bij de Rijnmondverkiezingen in juni 1965 en de forse winst bij de vervroegd gehouden Gemeenteraadsverkiezing in de Rijnmondgemeente Spijkenisse op 16 maart j.l. - een zekere winst voor de PSP werd toch vrij algemeen verwacht, zij het niet in deze mate. De op de uitslagen van 1963 en 1965 (Rijnmond) gebaseerde mening van sommige commentatoren, dat de PSP haar hoogtepunt zou hebben bereikt, is duidelijk gelogenstraft.

Vooraf in Noord- en Zuid-Holland, met tezamen 68% van de PSP-stemmen, was het succes opmerkelijk groot: respectievelijk 3,3 en 3,1% winst t.o.v. 1963. Een belangrijk aandeel daarin leverden de steden Amsterdam en Rotterdam, met absolute percentages van 14,1 en 10,2% en winsten van respectievelijk 5,9 en 5,2 procent. Van hoeveel betekenis de inbreng der grote steden overigens voor de landelijke uitslag wel is, blijkt uit de uitkomst van Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht tezamen. In deze steden wordt 1/5 van het landelijk stemmentotaal uitgebracht. Daarvan behaalde de PSP 10,4%.

De resultaten van de PSP in de overige provincies, met uitzondering van Groningen, lagen beneden het landelijke winstcijfer. In de drie Zuidelijke provincies blijkt de PSP-aanhang nog steeds gering te zijn.

Enkele uitzonderingen daargelaten (Landsmeer bv. met een winst van 5%) geeft het platteland een gematigde PSP-voortgang te zien, die doorgaans niet boven het landelijk winst-percentages uitgaat. De industriële gebieden brachten ook geen spectaculaire winsten voor de PSP, zij

het, dat die meestal juist even boven het landelijk gemiddelde lagen.

De grootste verschuiving naar "links" en "rechts" blijkt in Noord-Holland te liggen, waar de gezamenlijke winst van PSP en Boerenpartij 9,3% bedroeg. Daarop volgen Zuid-Holland, Gelderland en Utrecht. Vrijwel overal was de procentuele sprong van de Boerenpartij groter dan die van de PSP, met uitzondering van het Rijnmondgebied, waar de PSP het vorig jaar geleden verlies, meer dan goed maakte.

De indruk bestaat, dat naast meer algemeen geldende motieven voor de radicale verkiezingstendens, twee factoren in het bijzonder een voor de PSP gunstige rol hebben gespeeld, namelijk: de verscherpte ontwikkeling in Vietnam - waartegen de PSP sterk heeft geageerd - en haar duidelijk republikeinse opstelling rond het huwelijk van de kroonprinses. Men kan zich afvragen, of ook niet een belangrijk deel der jonge kiezers die in Nederland - als elders - steeds meer gehoor vragen, zijn stem aan de PSP heeft gegeven.

In "Bevrijding" van 26 maart j.l. constateert hoofdredacteur , dat de stemmenwinst afkomstig is van kiezers, die bewust voor radicaal-socialisme gekozen hebben en die ten dele ook door het pacifisme van deze partij zijn aangetrokken. Hij acht dit een gevolg van het niet nakomen van beloften door de regeringspartijen, die zich steeds weer door "kapitaalsbelangen" laten leiden. "Blijkbaar heeft 5% der kiezers geen bezwaar gezien in ons belastingstandpunt" (tegen verlaging der loon- en inkomstenbelasting), hetgeen een duidelijke veroordeling van het opportunisme van de CPN wordt genoemd. Deze partij dacht blijkbaar, dat propagering van "belastingverlaging" een prettiger klank bij de kiezers zou hebben.

toont zich - afgezien van zijn blijdschap over het verkiezingssucces van zijn partij - er toch enigszins verontrust over, "dat "links" - in zijn kwaliteit bezien - een duidelijk verlies heeft geleden t.o.v. de reactionairen". PvdA, PSP en CPN samen gingen t.o.v. 1963 namelijk 2,2% achteruit. Hij ziet in theorie twee mogelijkheden om daaraan een halt te roepen, waarvan hij er één - een totale omme-zwaai van de PvdA in radicale richting - al meteen voor onmogelijk houdt. De andere weg is z.i. die van een concentratie van alle linkse krachten in de PSP. Dit laatste moge een aantrekkelijke gedachte zijn voor de PSP, in werkelijkheid lijkt het even irreëel als een radicalisering van de PvdA.

Tenslotte plaatst deze verkiezingsuitslag de PSP voor twee belangrijke opgaven, aldus "Bevrijding". De partij zal zich organisatorisch

moeten aanpassen aan de rol van grote partij (in Amsterdam de derde en in Noord-Holland de vierde in grootte), terwijl in politiek opzicht de bestaande revolutionaire visie zich zal moeten uitkristalliseren tot een werkelijk alternatief voor al diegenen, die zich verontrust (of ontevreden?) voelen zonder precies te weten waarom. Dit zal echter niet betekenen, dat er concessies zullen worden gedaan aan deze groep. "Onze taak is er een van opvoeding in het pacifistisch-socialisme". "Wie zou dat anders moeten doen?" zo besluit zijn beschouwing.

Jeugd- en studentenbeweging

Westeuropees Studentencomité voor vrede in Vietnam

Op 26 en 27 februari 1966 werd in Frankfurt am Main een conferentie gehouden van afgevaardigden van een achttal studentenvakverenigingen en politieke studentenverenigingen uit West-Europa. Aldaar werd besloten een Westeuropees Studentencomité voor vrede in Vietnam op te richten. Tot dit comité trad een aantal, overwegend socialistische, studentenorganisaties toe uit Frankrijk, Italië, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, West-Duitsland en Zweden. Van Nederlandse zijde werd de democratisch-socialistische studentenorganisatie "Politeia" lid. Een afgevaardigde van de Algemene Studenten Vereniging Amsterdam (ASVA) woonde de conferentie als waarnemer bij.

In een tot de studenten in West-Europa gericht manifest, spreekt de conferentie zich uit voor: terugtrekking van alle buitenlandse troepen uit Vietnam; het onmiddellijk bijeenroepen van een vredesconferentie, waaraan alle direct of indirect bij het conflict betrokken partijen, inclusief het Nationale Bevrijdingsfront van Zuid-Vietnam, moeten deelnemen; het recht van zelfbeschikking voor het Vietnamese volk in zijn binnen- en buitenlandse aangelegenheden en vrije verkiezingen volgens het Accoord van Genève. Tenslotte wordt gewezen op het gevaar dat Westeuropese landen, bij voortzetting of uitbreiding van de oorlog, in het conflict betrokken kunnen worden. Met het oog op het groeiende gevaar van een derde wereldoorlog zouden de Westeuropese regeringen duidelijk hun positie dienen te bepalen.

Het comité was van plan om op 25 en 26 maart j.l. aan de regering van de Westeuropese landen een verklaring voor te leggen, waarin con-

crete eisen werden gesteld t.a.v. de kwestie Vietnam. Tot dusver is niet gebleken, dat dit plan doorgang heeft gevonden. Het comité en de aangesloten organisaties willen voorts actief medewerken aan het organiseren van grote manifestaties in geheel West-Europa tegen de Amerikaanse interventie. Zo zullen studenten en intellectuelen worden opgeroepen om deel te nemen aan op 1 mei a.s. te organiseren acties. Ook ligt het in de bedoeling om in de komende weken en maanden aan alle universiteiten internationale congressen, teach-ins en debatbijeenkomsten te beleggen, waar gediscussieerd kan worden over het standpunt van het comité.

De data voor de acties in maart 1966 zijn niet willekeurig gekozen. In januari j.l. besloot de in Washington gehouden conventie van het Amerikaanse coördinerend comité tot beëindiging van de oorlog in Vietnam (NCC) namelijk, om op 25 en 26 maart 1966 in Amerikaanse steden massademonstraties te organiseren en deze data tot "Dagen van Solidariteit voor Vrede in Vietnam" te verklaren.

Bekend werd, dat ook de communistische Wereldfederatie van Democratische Jeugd (WFDJ) en de eveneens communistische Wereldvredeeraad (WVR), de bij hen aangesloten organisaties verzocht hebben op bedoelde dagen activiteiten te ontwikkelen tegen - wat men noemt - "de Amerikaanse agressie".

De conferentie in Frankfurt werd namens "Politeia" bijgewoond door Ton Regtien, internationaal secretaris van deze organisatie en tevens redactie-lid van het links-socialistische (trotskistisch georiënteerde) blad "Links". In het nummer van dat blad van 12 maart j.l., schreef hij uitvoerig over deze bijeenkomst. Uit dat artikel blijkt, dat het initiatief tot de conferentie is uitgegaan van vertegenwoordigers van de Unione Goliardica (Italiaanse federatie van alle linkse studentenorganisaties), de UNEF (nationale studentenunie van Frankrijk) en de SDS (socialistische studentenorganisatie van Duitsland). Zij besloten om zo snel mogelijk een Vietnamconferentie te beleggen en kozen Frankfurt als plaats van samenkomst. Een week later, aldus Regtien, hadden de initiatiefnemers, de uitgenodigde studentenorganisaties reeds rond de conferentietafel.

Aangezien de groep in Frankfurt nog niet tot overeenstemming kwam over de plaats waar het permanente secretariaat van het comité gevestigd zal worden, werd besloten tot 22 mei a.s. de SDS als post-

adres te laten fungeren. Op die datum wordt in Frankfurt weer vergaderd en zal definitief over de zetel van het secretariaat worden beslist. Volgens Regtien is Amsterdam de eerste kandidaat. Het comité zal tegen die tijd wel grondig gewijzigd zijn, aldus Regtien, omdat dan ook andere studentenorganisaties zich erbij zullen hebben aangesloten.

Wat Nederland betreft, aldus de schrijver van het artikel, valt te verwachten dat ook de ASVA lid zal worden. Tot nu toe was dat nog niet het geval. Wel is opgevallen dat de ASVA, alhoewel zij aan bovengenoemde conferentie slechts als waarnemer deelnam, voor Nederland de publicatie van de resultaten der conferentie verzorgde. Dat gebeurde door middel van een communiqué, ondertekend door perssecretaris Bert Vuysje. Het feit dat deze tevens bestuurslid is van de afdeling Amsterdam van "Politeia" - welke organisatie wel tot het Westeuropes comité toetrad - en lid is van de redactie van het gelijknamige orgaan, zou daarvoor een verklaring kunnen zijn.

Jongerencomité Vietnam

Bovengeschetste bemoeienis van de ASVA met het Westeuropes Studentencomité, vormde mogelijk al een aanwijzing voor de op handen zijnde wijziging in haar houding ten aanzien van het Nederlands Jongerencomité Vietnam. Tijdens een vergadering van de ASVA-ledenraad op 23 maart j.l., stelde de raad zich in elk geval - met slechts één stem tegen - achter de vier punten, die de grondslag vormen van dit jongerencomité (vide MO 9 - 1965). Voorts werd het ASVA-bestuur bij die gelegenheid gemachtigd besprekingen met het Jongerencomité Vietnam te openen, om na te gaan of aansluiting van de ASVA bij het comité nuttig zou zijn.

Het Jongerencomité Vietnam zal daar wel geen bezwaar tegen hebben toetreding van de ASVA met zijn 10.000 leden zou de aanhang van het jongerencomité immers meer dan verdubbelen!

Overigens is het binnen het Jongerencomité nog steeds geen koek en ei. Dat bleek nog eens duidelijk tijdens een op 2 maart j.l. gehouden comité-vergadering, waar de aanvragen voor toelating tot het comité van de pro-chinese communistische jeugdorganisatie "De Rode Vlag" en van de provo's aan de orde kwamen. Het bleek, dat vooral de communistische jongeren (afgevaardigden van het ANJV en van de Organisatie van Progressieve Studerende Jeugd-OPSJ) en die van de Socialistische Jeugd Nederland (SJ) op dit punt fel tegenover elkaar stonden. Volgens Hugo van der

Horst, vertegenwoordiger van de SJ in het comité, diende iedere organisatie, die de doelstellingen van het comité onderschreef, toegelaten te worden. Wat de toelating van de "Rode Vlag"-groep betreft, schaarden alleen de vertegenwoordigers van de Pacifistisch Socialistische Jongeren Werkgroepen (PSJW) en van het Comité 29 november 1962 zich achter het voorstel van de SJ. De communistische jongeren waren er felle tegenstanders van: zij immers zien de "Rode Vlag"-jongeren slechts als "scheurmakers". Wat de provo's betreft, bleek de SJ alleen te staan. De ruzie tussen de SJ-afgevaardigde en de communisten liep zo hoog, dat de laatsten zelfs met hun portefeuilles rammelden. Zij verklaardendat, indien de provo's en de "Rode Vlag"-groep zouden worden toegelaten, het ANJV en de OPSJ zich uit het comité zouden terugtrekken. Tot een beslissing over de toelating kwam men niet. Daarvoor is een nieuwe vergadering van het Jongerencomité Vietnam nodig.

Comité 19 maart 1966

Dat de houding van communisten, en dus ook die van de ANJV-leiding, dikwijls inconsequent is en daardoor voor niet-partijgenoten (en soms ook voor partijgenoten) niet altijd even goed te volgen is, komt nog eens duidelijk tot uiting in de gebeurtenissen rond het Comité 19 maart 1966.

Na de ordeverstoringen van die dag werd dit comité opgericht door, wat men noemde, "een groot aantal Amsterdamse jongeren", die langs legale weg tot een oplossing wilden komen van de gespannen verhouding tussen politie en burgerij. Daartoe vroeg het comité aan de Amsterdamse burgemeester vergunning om op 26 maart j.l. (en later op 2 april d.a.v.) te mogen demonstreren voor: invoering van de plicht tot verantwoording over het politiebeleid aan de gemeenteraad; reorganisatie c.q. sanering van het politiekorps en verkiezing van de burgemeester in plaats van benoeming door de Kroon.

Toen na uitvoerig overleg tussen de burgemeester en vertegenwoordigers van het comité, de laatsten bleven vasthouden aan het willen meevoeren van bepaalde, niet toelaatbare leuzen, besloot het comité van de demonstratie af te zien en zich te ontbinden.

In het begin bestond het comité uit leden van de Studentenvakbeweging (SVB), de Socialistische Jeugd van Nederland (SJ), de provo's, en leden van deredacties van het studentenblad "Propia Cures" en de

bladen "Links" en "Yang". Kort daarna traden ook vertegenwoordigers van de democratisch-socialistische studentenorganisatie "Politeia", van de Pacifistisch Socialistische Jongeren Werkgroepen (PSJW) en ook van het ANJV toe.

Dreigde deze communistische jeugdorganisatie zich uit het Jongerencomité Vietnam terug te trekken, indien de provo's zouden worden toegelaten, thans waren het dezelfde communisten, die zich achter een initiatief stelden, waarin de provo's zeker niet de minst belangrijke rol vervulden.

De indruk bestaat, dat de leiding van het ANJV, ongetwijfeld onder het goedkeurend oog van de CPN, met het toetreden tot het Comité 19 maart 1966 allereerst beoogde zich niet van de rest van de jongerenorganisaties en hun aanhang te vervreemden. In de tweede plaats ziet het er naar uit, dat de jonge communisten, door aldus te handelen, hoopten goodwill te verkrijgen voor hun activiteiten inzake Vietnam, maar meer nog ten aanzien van te ontwikkelen acties voor wat betreft de herbewapening van West-Duitsland.

OVERZICHT BUITENLANDSE REIZEN

Tot + 31 maart 1966

<u>Datum:</u>	<u>Naam:</u>	<u>Geb.dat.:</u>	<u>Reisdoel:</u>
2-12-'65 13-12-'65			Vooraanstaand communis- te. DDR, reisdoel onbe- kend.
+ 18-12-'65 + 13-12-'65			Resp.secr.Verenigd Ver- zet (V.V.); voorz.Ned. Auschw.Comité en lid land.raad V.V.; voorz, V.V.;lid dag.best.V.V. penningm. FIR.Boedapest,5e congres van de Fédération In- ternationale des Résis- tants.
19-12-'65 (I)	SCHREUDERS, G.H.	16-6-'47	Lid dag.leiding ANJV en voorz.OPSJ. DDR, reis- doel onbekend.
24-12-'65 3-1-'65			Vooraanstaand communiste. Oost-Berlijn, reisdoel onbekend.
16-1-'66 30-1-'66			Vice-voorz.ANVJ.Boeda- pest,verm.op doorreis naar Cyprus,ter bijwoning vergadering Executief Comité WFDY dd.19-1-'66.
23-1-'66 + 31-1-'66	WOLFF, J.F.	14-3-'27	Lid dag.best.CPN.Rome, XIe PCI-congres.
29-1-'66 31-1-'66			Voorz.Jongeren Comité Vietnam.Parijs,bespr. IVe Internationale (Pablo-richting).
31-1-'66 1-12-'66	HULST, W.	9-12-'16	Dir.VERNU, secr."Neder- land-USSR".Duitsland, reisdoel onbekend.
+ 4-2-'66 + 6-2-'66 + 17-2-'66			Ned.Trotskisten.Brussel, bespr.IVe Internationale (Pablo-richting).
8-2-'66 15-2-'66			Studeert te Moskou. Verbleef in Nederland i.v.m. persoonlijke om- standigheden.
26-2-'66			Lid PB CPN. Luik,begra- fenis plaatsvervangend voorzitter van de CP - België,

<u>Datum:</u>	<u>Naam:</u>	<u>Geb.dat.:</u>	<u>Reisdoel:</u>
5-3-'66			Bekende communiste, Lisabon, reisdoel onbekend.
9-3-'66			
9-3-'66			Directeur van Pegasus.
14-3-'66			Leipzig, Leipziger Messe. (terugreis via Praag).
14-3-'66			
18-3-'66			Directeur van Heiermann en Co. Praag, reisdoel onbekend.
± 18-3-'66			
20-3-'66			Secr.NVR, lid partijbest. CPN, Boedapest, bijeenk. vert.nationale vredescomité's (18-20 maart '66)
18-3-'66			
± 31-3-66			Resp.voorz.ANJV distr. Asd.en lid land.secr.; voorz.ANJV afd.Utrecht. Vert.het ANJV op het congres van de Roemeense Jeugdorganisatie (22-25 maart '66).
28-3-'66			
(U)			Resp.lid dag.best.CPN en journalist "De Waarheid". Moskou, XXIIIe CPSU Congr.
31-3-'66			
4-4-'66			Vooraanstaand communiste. Oost-Berlijn, reisdoel onbekend.

STAKINGSOVERZICHT MAART 1966

Bedrijf : COBIJT (Combinatie IJ-tunnel) (Amsterdam).
Aanleiding : ontevredenheid over beloning en te lange werktijden.
Inmenging vakbonden : overleg vakbonden en directie.
Resultaat : overeenstemming bereikt.
Aantal werknemers : --
Aantal stakers : 30
Duur der staking : 25 februari tot 8 maart 1966.

Bedrijf : aannemersbedrijf D. en J. de Wit (Alkmaar).
Aanleiding : eis tot loonsverhoging.
Inmenging vakbonden : geen.
Resultaat : inwilliging eisen voor een deel der stakers.
Aantal werknemers : --
Aantal stakers : 20
Duur der staking : 7-3-1966 (07.00-12.00 uur).

Bedrijf : N.V. Verolme (Rozenburg).
Aanleiding : conflict over uitbetaling kinderbijslag.
Inmenging vakbonden : geen. (Wel overleg tussen werknemers, vertegenwoordigers Spaanse consulaat en ambtenaar Raad van Arbeid.)
Resultaat : overeenstemming bereikt.
Aantal werknemers : 1500
Aantal stakers : 200 Spaanse werknemers.
Duur van de staking : 9 maart (na 14.30), 12 maart en 13 maart (tot 14.30).

Bedrijf : Katoenspinnerij N.V. Bamshoeve (Enschede).
Aanleiding : ontevredenheid over door werknemers te betalen pension-kosten-bijdrage.
Inmenging vakbonden : geen. (Wel overleg tussen werknemers, directie en Italiaanse Consul-Generaal.)
Resultaat : overleg gaande.
Aantal werknemers : 1100
Aantal stakers : 250 Italiaanse werknemers.
Duur der staking : 14 maart 1966.

Bedrijf : EURATOM (Zijpe).
Aanleiding : het niet-inwilligen van de eis tot een loons-
verhoging van 14%.
Inmenging vakbonden : geen.
Resultaat : geen.
Aantal werknemers : ± 150
Aantal stakers : ± 90
Duur der staking : 24-uur staking in-gaande op 23 maart (10.00
uur).

A G E N D A

<u>Datum:</u>	<u>Bijeenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie:</u>
2 april 1966	Landelijke conf. tegen de verspreiding van kern- wapens.	Utrecht	Nederl.comité tegen de verspreiding van kern- wapens.
* mei 1966	Int.Jeugd en Studenten- conf.voor solidariteit met het Vietnamese volk.	Pyongyang	IUS, WFDJ en Vietname- se Jeugdorganisatie.
* mei 1966	Conf.West-Europese CPen.	Wenen	CPen.
* mei/juni 1966	Raadsvergadering WVR.	Stockholm	Wereldvredeesraad.
juni 1966	6e Congres IOJ.	Oost-Berlijn	Intern.Org.van Journalisten.
6-16 juni 1966	7e Assemblée (congres) Wereldfed.Dem.Jeugd.	Sofia	WFDJ.
september 1966	9e Wereldjeugdfestival	Accra	Wereldfed.Dem.Jeugd en Int.Unie van Stu- denten.

* nieuw c.q. aangevuld.

Bijlage

Overzicht van de resultaten, behaald door de CPN bij de
verkiezingen voor de Provinciale Staten op 23 maart 1966.

	jaar	aantal CPN-stemmen	%
<hr/>			
I. <u>LANDELIJK:</u>	1962	176.812	2,93
	1963	173.302	2,77
	1966	183.453	2,72
	Totaal aantal zetels 673. CPN-zetels <u>13</u> - in 1962: <u>1</u>		
<hr/>			
II. <u>PROVINCIES:</u>			
Groningen	1962	13.486	5,2
	1963	13.452	5,0
	1966	14.439	5,0
	Totaal aantal zetels 55. CPN-zetels <u>2</u> - in 1962: <u>2</u>		
<hr/>			
Friesland	1962	5.856	2,3
	1963	5.562	2,1
	1966	6.101	2,2
	Totaal aantal zetels 55. CPN-zetels <u>1</u> - in 1962: <u>1</u>		
<hr/>			
Drente	1962	3.696	2,3
	1963	3.418	2,0
	1966	4.158	2,2
	Totaal aantal zetels 47. CPN-zetels <u>1</u> - in 1962: <u>1</u>		
<hr/>			
Overijssel	1962	11.882	2,8
	1963	10.834	2,5
	1966	11.017	2,3
	Totaal aantal zetels 59. CPN-zetels <u>1</u> - in 1962: <u>1</u>		
<hr/>			
Gelderland	1962	4.873	0,7
	1963	5.520	0,8
	1966	5.683	0,7
	Totaal aantal zetels 67. CPN-zetels: <u>geen</u> - 1962: <u>geen</u>		

	jaar	aantal CPN-stemmen	%
Utrecht	1962	4.586	1,3
	1963	4.402	1,2
	1966	4.844	1,2
	Totaal aantal zetels 55. CPN-zetels: <u>geen</u> - 1962: <u>geen</u>		
Noord-Holland	1962	85.889	7,6
	1963	84.292	7,2
	1966	81.391	6,6
	Totaal aantal zetels 79. CPN-zetels <u>5</u> - 1962: <u>6</u>		
Zuid-Holland	1962	36.379	2,5
	1963	35.710	2,4
	1966	39.674	2,5
	Totaal aantal zetels 83. CPN-zetels <u>2</u> - 1962: <u>2</u>		
Zeeland	1962	609	0,4
	1963	869	0,6
	1966	845	0,5
	Totaal aantal zetels 43. CPN-zetels <u>geen</u> - 1962: <u>geen</u>		
Noord-Brabant	1962	4.052	0,5
	1963	3.935	0,5
	1966	6.495	0,8
	Totaal aantal zetels 71. CPN-zetels <u>geen</u> - 1962: <u>geen</u>		
Limburg	1962	5.504	1,3
	1963	5.308	1,2
	1966	8.806	1,8
	Totaal aantal zetels 59. CPN-zetels <u>1</u> - 1962: <u>geen</u>		